

TIMÁR BALÁZS*

Nóvumok a megelőző polgári perjogunkhoz képest

Polgári perjogunk a 20. század fordulója óta eltelt közel 120 évben a harmadik kódexszel gazdagodott, fejlesztve, alakítva az eljárások gyorsaságát, szerkezetét, a felek és a bíróságok szerepét és az eljárások célját. A jogalkotó hol szűkebbre, hol tágabbra engedte a felek autonómiáját, ugyanakkor egyvalaminek sosem tudott gátja lenni: a bírói gyakorlatnak, kiváltképp a fellebbviteli fórumok tevékenységének.

A 2018. január 1. napján hatályba lépő új polgári perrendtartás megalkotása során a jogalkotó előtt több cél lebegett, amelyekre jelen tanulmány adekvát helyeken kitér, ugyanakkor – legalább a szavak szintjén – cél volt visszatérni *Plósz Sándor* örökségéhez, mintegy azt alapul véve egy modern, a XXI. század igényeihez alkalmazkodó kódexet alkotni. Nem véletlen, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: új Pp.) problémáinak egy, talán jelentős része abból a tényből fakad, hogy a megalkotás során egy egykor volt koherens rendszer lett megbontva és a megelőző évtizedek jogfejlődését ignorálva lett olyan külföldi megoldásokkal elegyítve, amelyek eredményeképp egy, a magyar jog történetéhez lazábban kapcsolódó, egyfajta hibrid törvény született.

Kijelenthető, hogy az 1950-es évek jogalkotásának vitathatlan előnye, hogy abban olyan szakemberek vettek részt, akik vagy maguk is aktív alkotói voltak a szovjet típusú berendezkedés előtti világnak, vagy azok közvetlen tanítványaként jártak el. Ennek megfelelően birtokában voltak mindannak, amely alapján a kor szellemének ugyan megfeleltetett, mégis az addigi fejlődéstől nem elütő jogszabályok születtek, elég csak a már hatályon kívül helyezett 1959. évi IV. törvényre gondolni.

Jelen tanulmány négy területre kíván koncentrálni. A szabályozás iránti igény ismeretetését (1.) követően az alapelvi szinten megjelenő nóvumokat (2.) tárgyalja, ezt követően a bírósági szervezetrendszer egyes változásait (3.) vonja a vizsgálat hatókörébe, végezetül a laikus elemek részvételének tárgyalásával (4.) zárul.

* PhD-hallgató, SZTE ÁJTK Magyar Jogtörténeti Tanszék

1. Igény egy új polgári perrendtartásra

1. 1. Az ideiglenes szabályozás évtizedei után

A kiegyezést követően Magyarország számára ismét sürgetővé vált a polgári igazságszolgáltatás területén két intézkedés meghozatala. Az egyik az igazságszolgáltatási szervezetrendszer kialakítása, elválasztása a közigazgatástól – amely az 1869. évi IV. törvénycikkkel megtörtént –, valamint az új szisztémához igazodó polgári eljárásjogi szabályok megalkotása.¹

A honi törvényhozás már az 1868. évi LIV. törvénycikkkel szabályozta a polgári peres eljárásokat, ugyanakkor már a megalkotása során azon feltevésből indult ki, hogy a szabályozás csak ideiglenes lesz, mi több, az is egyértelmű volt, hogy a megalkotott perrendtartás a korszak igényeinek mérsékelten volt képes eleget tenni. Nyugaton mind a francia, mind a német polgári perjog a szóbeli per irányába mozdult el, míg a saját eljárásjogunk megalkotása során az osztrák ideiglenes polgári perrendtartás szolgált mintául. Nem véletlen tehát, hogy az Országgyűlés alsóháza már a kezdeti hiányosságok kiküszöbölése céljából született 1881. évi LIX. törvénycikk megalkotása előtt 1880. április 23. napján határozatot hozott a szóbeliség, a közvetlenség és a nyilvánosság elvén alapuló polgári perrendtartás előkészítésére. Ennek volt folyománya, hogy Pauler Tivadar igazságügyminiszter megbízásából két tervezet is készült. Az Emmer Kornél országgyűlési képviselő által szerkesztett javaslat a törvényszékek előtti eljárást, a bizonyítást, valamint a sürgősségi eljárást tartalmazta, míg a Plósz Sándor egyetemi tanár által készített a bizonyítás szabályai kivételével a teljes polgári peres eljárást szabályozta.² A felkértek 1893-ra készültek el az előadói tervezetekkel, amelynek során Emmer Kornél a francia, míg Plósz Sándor a német polgári perjogot vette alapul.³

Ez a mintahasználat nem volt természetesen előzmény nélküli. Az árpád-házi uralkodók idején erőteljes német hatás, míg az Anjou-korban alapvetően normann befolyás érvényesült, a francia perjog pedig Károly Róbert idején jutott el Magyarországra nápolyi közvetítéssel, míg a 19. századra a német attribútumokkal rendelkező osztrák perjogi megoldások jelentkeznek a magyar szabályozásban.⁴

1. 2. Vázlat a 20. század második felének perjogáról

A külföldi minták alkalmazásától természetesen a 20. század későbbi jogalkotása sem volt mentes, ám a jogalkotó figyelme ezúttal inkább keletre fordult. Természetesen a kodifikáció folyamatában ekkor még részt vettek, részt vehettek azon jogtudósok, akiknek jogi „neveltetése” zömmel a 20. század elejének, a Plósz-féle Pp.-nek a hatását tükrözte.

¹ FABINYI TIHAMÉR: *A polgári perrendtartás törvénye és joggyakorlata*. Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1931. 1. p.

² A polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk általános indokolása.

³ KENGYEL MIKLÓS: *A bíróság és a felek közötti felelősségi viszony a polgári perben: történeti és összehasonlító elemzés*. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 1989. 48. p.

⁴ MAGYARY GÉZA: *Magyar polgári perjog* (átdolgozta: Nizsalovszky Endre). Franklin Társulat. Budapest, 1939. 23. p.

Azok a feladatok, amelyek hazai népi demokrácia bíróságaira hárultak, a jogalkotó szerint csak úgy voltak megoldhatók sikeresen, ha igazságszolgáltatásunk eljárási szabályai a polgári jogot illetően is teljes biztosítékot nyújtanak az állampolgároknak személyi és vagyoni jogaik érvényesítésére, megvalósítják a dolgozók széles köreinek közvetlen részvételét a bíraskodásban s az anyagi igazságot teszik meg a peres ügyek eldöntésének alapjává. Ezek a követelmények szükségessé tették a jogalkotó korabeli álláspontja szerint, hogy az 1945 előtt alkotott és az ötvenes évek elején még hatályos, többször módosított Plósz-féle Pp. helyett új, egységes, minden vonatkozásban demokratikus és a perjogi biztosítékokat teljes mértékben megvalósító perrendtartási törvény szülessen.⁵ E körben megjegyzendő, hogy a korábban *Meszlényi Artúr* által propagált anyagi igazság kiderítésére törekvés – helyesen – a megelőző szabályozásból kimaradt,⁶ ám itt megjelent, hogy idővel – a jogalkotó jobb belátásra térésének köszönhetően – ismét kikerüljön a szabályozásból.

Perjogunk tehát az 1911-es és az 1952-es kódexek hagyományain jutott el a rendszerváltásig és a többpárti demokráciáig, ám átalakulása nem fejeződött be napjainkig sem.

1.3. A rendszerváltást követő évtizedek után

Az 1989-es rendszerváltást követően Magyarország a piacgazdaság felé nyitott államként állt egy olyan feladat előtt, amely sokat tapasztalt államok számára is különös nehézséget jelentett. A megjelenő magántulajdon, a polgári jogviszonyok megszapordása számos kihívást támasztott a jogalkotóval szemben, ennek megfelelően vált szükségessé a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény legmélyebbre menő módosítása. Ezek közül legfontosabbnak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben és az ehhez kapcsolódó jogszabályokban a felülvizsgálati eljárás megteremtéséről szóló 1992. évi LXVIII. törvény, amely bár az ügyész törvényességi óvásának alkotmányellenessége miatt született, mégis a gazdasági rendszerváltáshoz szükséges elengedhetetlen újításokat tartalmazott.⁷

Ezt követően a Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria több határozatával, döntésével irányította a polgári perjog hazai alakulását. Magyarország Kormánya 2013-ban határozatban mondta ki az új polgári perrendtartás szükségességét és a polgári perjog felülvizsgálatának irányait is ekkor szabta meg. A felülvizsgálat közvetlen célja egy korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása volt, amely képes biztosítani az anyagi jogok hatékony érvényesítését. Célként fogalmazódott meg továbbá, hogy az új polgári perrendtartás a jogtudomány és a joggyakorlat eredményeire támaszkodva áttekinthetően, koherensen, a technika vívmányaira is figyelemmel szabályozza a perjogi viszonyokat, megkönnyítve ezzel a jogkereső állampolgárok és a szakmai közönség helyzetét.⁸ Az ezt megelőző magánjogi kodifikációhoz képest mindenképp előrelépésként értékelendő, hogy az új Pp. megalkotásának ide-

⁵ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény eredeti szövegéhez fűzött általános indokolás.

⁶ KENGyel 1989, 49. p.

⁷ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben és az ehhez kapcsolódó jogszabályokban a felülvizsgálati eljárás megteremtéséről szóló 1992. évi LXVIII. törvény általános indokolása.

⁸ A polgári perjogi kodifikációról szóló 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat.

jére már rendelkezésre állt a polgári anyagi jog új kódexe, még ha a bírói gyakorlatban továbbra is markáns szerepe van a megelőző, 1959-es keltezésű szabályozásnak.

Az új Pp. általános indokolása szerint a szabályozási megoldásait tekintve egyaránt épít a mintaadónak tekinthető tradicionális európai perjogi kódexek, így különösen az 1877. évi német polgári perrendtartás, az 1895. évi osztrák polgári perrendtartás szabályozási megoldásaira, továbbá a 2008-ban kodifikált és 2011. január 1-jén hatályba lépett svájci szövetségi polgári perrendtartás rendelkezéseire is. Emellett figyelembe veszi az elmúlt évtizedekben újrakodifikált közép-kelet európai államok perjogi kódexinek megoldásait, így többek között a szlovén polgári perrendtartás, a litván polgári perrendtartás, a horvát polgári perrendtartás szabályozási módját is.⁹ A kodifikáció elején megalkotott és a Kormány által 2015. január 14. napján elfogadott koncepcióban megfogalmazott elvárás volt a magyar perjogi hagyományokra épülő szabályozás kialakítása. Az új Pp. ennek megfelelően – elvileg – a magyar perjogi hagyományokat megőrizve továbbfejleszti azokat, megjelenik benne az 1911. évi I. törvénycikkben bevezetett osztott tárgyalási rendszer, az általános hatáskörű bíróságként a törvényszék meghatározása, a törvényszékre modellezett egységes perrend, és a jogi képviselő kötelező kiterjesztése a törvényszéki ügyekre. Joggal merül fel a kérdés, hogy mennyiben volt szükség ilyesfajta válogatásra, vagyis mennyiben volt szerencsés a koherens, szemléletben és megoldásaiban is egységes 1911. évi I. törvénycikk rendelkezései közül – megbontva annak egységességét – kiemelni bizonyos rendelkezéseket és melléjük illeszteni akár csak elvi szinten is olyan nemzetek szabályait, amelyek jogfejlődése legalábbis függetlenül zajlott a magyartól.

Az új Pp. számos újítással, a magyar perjogban hagyományokkal rendelkező jogintézmények felélesztésével, és, szükség esetén a kor követelményeihez igazításával kívánta megteremtteni a törvény kiemelt jogalkotói célkitűzését: a perhatékonyság rendszerszintű biztosítását. E cél megvalósítása érdekében rendszerszinten igényelt a jogalkotó változtatásokat, mélyreható reformokat, vagy egyenesen szakítást a hatályos perjogi megoldásokkal.¹⁰ Mindezekből a jogásztársadalom egy részében megfogalmazódhat egy olyan kritika, amely szerint a jogalkotó mintegy figyelmen kívül kívánta hagyni azokat az eredményeket, amelyeket a bírói gyakorlat és a jogtudomány az elmúlt bő fél évszázad során elért a polgári perjog terén. Itt szükséges megjegyezni, hogy a fő célként zászlóra tűzött perhatékonyság a hatályos szabályok mentén is elérhető, amennyiben a – jellemzően másodfokú – bíróságok gyakorlatában a „mellőzés terhe”¹¹ valóban ott lebegne a peres felek fejlött.

2. Az alapelvek újdonságai

2. 1. Az igazmondási kötelezettség

Természetesen az 1911. évi I. törvénycikk sem nélkülözte a novelláris módosításokat, ám ezeknek jellemzően inkább volt köztörténeti oka, mintsem a jogalkotó pillanat-

⁹ A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény általános indokolása.

¹⁰ A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény általános indokolása III. 1.

¹¹ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 3. § (3) bekezdés, valamint 8. §.

nyi szeszélye. Mégis kijelenthető, hogy megalkotásával egyidejűleg olyan alapelvek lettek nevesítve, amelyek addig nem voltak a hazai írott jog sajátjai. A rendi kiváltságokra tekintettel a királyi hatalom kevésbé tudott érvényesülni, ezen túlmenően hiátus mutatkozott a törvényes eljárás elvének deklarálásában, a bírói elmozdíthatatlanságban, az eljárás függetlenségében és a megfelelő bírósági szervezetrendszerben.¹² Ezek egy részét még a századforduló előtt pótolta a jogalkotó, az eljárási alapelvek mégis a polgári perjogi szabályok közé kíváncsoztak. Bár ún. általános részt nem találni a Plósz-féle perjogi kódexben, az eljárást meghatározó alapelvek a törvény különböző helyein elérhetők.

Ilyen alapelvként jelenik meg a felek igazmondási kötelezettsége, amelynek ellenére visszatérő polémia, hogy terheli-e a feleket igazmondási kötelezettség a polgári perben. A Plósz-féle Pp. (lényegét tekintve a hatályos szabályozással egyezően) akként rendelkezik, hogy azt a felet vagy képviselőt, aki jobb tudomása ellenére az ügyre tartozó oly tényről állít, amely nyilvánvalóan valótlan, az ügyre tartozó tényről nyilvánvalóan alaptalanul tagad, vagy nyilvánvalóan alaptalanul hivatkozik valamely bizonyítékra, a bíróság pénzbírsággal bünteti.¹³ A 2016. évi CXXX. törvény ezt akként fogalmazza meg, hogy a bíróság azt a felet, aki önhibájából a perben jelentős tények tekintetében olyan nyilatkozatot tesz, amelyről bebizonyosodik, hogy valótlan, pénzbírság megfizetésére kötelezi, valamint az e törvényben meghatározott más jogkövetkezménnyel sújtja.¹⁴ Megfigyelhető, hogy míg a századfordulós szabályozás valamennyi tény tekintetében explicit kötelezettséget támasztott, addig az új szabályozás már csak a „jelentős” tények tekintetében tartja fenn ezt, rábízva a jogalkalmazásra, hogy eldöntse: mi számít jelentősnek egy polgári perben. Külön kiemelendő, hogy az igazmondási kötelezettség már nem a jóhiszemű pervitel követelményéből fakad, hanem a felek eljárás-támogatási kötelezettségéből, így ennek megfelelően került kodifikálásra is. Ennek egyik indokául a jogalkotó azt adta, hogy a hatályos szabályozás címzett köre eltérő, mivel a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének címzettjei a felek és a per más résztvevői, hasonlóan a perelhúzás tilalmának szabályozásához, addig az igazmondási kötelezettség címzettjei kizárólag a felek, illetve képviselőik. A dogmatikai tisztaság mellett a polgári per társadalmi költségei is indokolják a fél felelősségének hangsúlyozását a tényállítások, és az általa megtett nyilatkozatok valóságtartalma tekintetében. Az igazmondási kötelezettség a Plósz-féle Pp.-hez hasonlóan irányadó a képviselőre és a beavatkozóra is, amennyiben tényállítást vagy nyilatkozatot tesz. Mivel az eljárás egyéb résztvevői, különösen a bizonyítási eszköznek tekintett tanú, szakértő dogmatikai szempontból a fél sajátjától eltérő megítélés alá eső tényállításokat tesznek, ezért az ő tekintetükben, a rájuk vonatkozó különös szabályok és jogkövetkezmények irányadók. Az elmúlt évtizedek kodifikációja során több európai kódexben is nevesítik az igazmondási kötelezettséget, így például a részben mintaadónak tekintendő német és osztrák polgári perrendtartás is tartalmazza azt.¹⁵

¹² MAGYARY 1939, 27. p.

¹³ 1911. évi I. tc. 222. §.

¹⁴ 2016. évi CXXX. törvény 4. § (4) bekezdés.

¹⁵ A 2016. évi CXXX. törvény 4. §-hoz fűzött indokolás.

2.2. Szóbeliség és írásbeliség

A polgári perek a jogtörténet során fokozatosan terelődtek az írásbeliségről a szóbeliségre.¹⁶

A Plósz-féle Pp. még külön nevesíti is a szóbeliség elvét, és erre mind a törvényszöveg, mind annak indokolása is külön kitér. A keresetlevélnek mint idéző iratnak az előkészítő jellege a szóbeli eljárás természetében gyökerezett és gyökerezik hatályos jogunkban is. A szóbeli eljárás természete és célja megkívánta, hogy a kereset mint a tárgyalás alapja és tárgya a szóbeli tárgyaláson előadható legyen. A kereset előadása nélkül a szóbeli tárgyalás ugyanis pusztán irányt nélkülöző vitatkozássá alakult volna, amely önmagában érthetetlen és a jogalkotó korabeli álláspontja szerint a bíróságot nem lett volna képes az ügy állásáról kellőképpen tájékoztatni. Amennyiben tehát a kereset a szóbeli tárgyaláson mindenképp előadandó, nem mutatkozott okszerű indok arra, hogy ne a szóbeli előadást, hanem a keresetnek előzetes bejelentését tekintse az eljáró bíróság a perben irányadónak. A szóbeliség primátusát támasztotta alá az a körülmény is, hogy a felperes előzetesen bejelentett keresetet a tárgyalási határnapon módosíthatta, amit az 1868. évi LIV. törvénycikk 68. §-a szerint is megtehetett.¹⁷

Az új Pp. ezzel szemben az osztott perszerkezetre hivatkozással tulajdonképpen az írásbeliség felé tesz egy nagyobb lépést. Az eljárás érdemi tárgyalási szakaszában perfelvételi nyilatkozatok előterjesztése akár írásban, akár tárgyaláson főszabály szerint nem lesznek megengedettek, a perfelvétel lezárásával rögzült perfelvételi nyilatkozatok csak törvényben meghatározott esetben és feltételekkel lesznek megváltoztathatók. A jogalkotó e körben a jogalkalmazás gyakorlati tapasztalataira hivatkozik, amely alapján a perek elhúzódásának egyik gyakori és jelentős okaként a hatályos szabályozás azon hiányossága lett nevesítve, amely a keresetváltogatást nem vagy csak részben korlátozza, az alperes a védekezést az elsőfokú eljárás során lényegében korlátlanul megváltoztathatja, valamint a felek bizonyítékaikat és indítványait szinte bármikor előterjeszthetik.

A jogalkotó a keresetváltogatás korlátozását a perkoncentráció biztosítása iránti érdektől vezérelve arra alapozza, hogy az alperes és a bíróság alappal várhatja el, hogy a felperes a keresetét megfelelően készítse elő, és egy bizonyos ponton túl a jogvita kereteit lezártnak tekinthesse, ne kelljen a felperes új tényelőadásait, jogállításait, érveit, kérelmeit követnie. Ehhez kapcsolódó nóvum az is, hogy e korlátozást az ellenkérelemváltogatásra is kiterjeszti. A törvény korlátozza a perfelvételi nyilatkozatok közül a bizonyítási indítványok és bizonyítékok előterjesztését is, így a perfelvétel lezárásával alapvetően a bizonyítás keretei is rögzülnek.¹⁸

Összevetve a Plósz-féle Pp. és a hatályos szabályozás rendszerével, ez mindenképpen visszalépésként értékelhető, még akkor is, ha egyébként az elérendő cél kívánatos és összhangban áll a perek méltányos időn belül történő elbírálásának követelményével. Alappal merül fel ugyanakkor, hogy az évtizedes, generációkon átívelő gyakorlat mennyiben fog tudni ennek megfelelni.

¹⁶ MAGYARY 1939, 27. p.

¹⁷ Az 1911. évi I. tc. 129. §-ának indokolása.

¹⁸ A 2016. évi CXXX. törvény 214. §-ának indokolása.

3. Újítások a bíróságok tekintetében

3. 1. A bírói hatalom gyakorlása

Kifejezetten releváns és fontos újítása volt a századfordulónak, hogy a bírói hatalmat mint állami felségjogot deklarálták, az ítélezés pedig a Szent Korona nevében történt.¹⁹ Az ítélezési jog eredetének megnevezése a közelmúltig integráns része volt a magyar igazságszolgáltatásnak, mindazonáltal az Alaptörvény hatálybalépésével egyidejűleg a szuverenitás letéteményesére történő hivatkozás elmarad.

3. 2. A bíróságok hatásköre

Az 1911. évi I. törvény akként rendelkezik, hogy a törvényszék hatáskörébe tartozék valamennyi per, amely nincs a járásbíróság hatáskörébe utasítva.²⁰ A Plósz-féle Pp. a járásbíróságok hatáskörének szabályozásában abból indult ki, hogy az elsősorban a per tárgyának értéke szerint meghatározott ügyekre terjedjen ki, továbbá azokra az ügyekre, melyeknek tárgya, az értékre tekintet nélkül, akár egyszerűségénél, akár a gyorsabb eljárás szükségességénél fogva az egyesbíróság profiljába illeszkedett. Előbbi esetben a pertárgy értéke 3000 koronában lett meghatározva, amennyiben a pert a törvény nem utalta a királyi törvényszék hatáskörébe. Tekintettel arra, hogy a pereknek csupán egy jól körülhatárolható része tartozott az egyesbíróságként eljáró járásbírósághoz, kijelenthető, hogy a törvényszéki elsőfok modellje ekkor már megjelent, azzal a kiegészítéssel, hogy önálló, a mai fogalmaink szerinti közigazgatási és munkaügyi bíróságok hiányában az ezek hatáskörébe tartozó ügyeket is a korabeli bíróságok között osztotta szét a törvény.

Az új Pp. ezzel szemben egyértelműen a törvényszék elsőfokú hatáskörét vette alapul, amikor megreformálta a bírósághoz folyamodás szabályait, kizárva egyúttal az ügyvédjelölteket a kötelező gyakorlati idejük során szükséges tanulásból (kiürésítve tulajdonképpen a jogi szakvizsgához szükséges időt) a jogi képviselőt kötelezővé tételével.²¹ Az új Pp. az egységes polgári perrendet professzionális eljárási szabályrendszerként modellezi, ennek megfelelő elvi-dogmatikai alapokból kiindulva határozza meg az általános hatáskörű elsőfokú bíróságként a törvényszéket. A polgári eljárásjogi kodifikáció az ezredforduló idején újraalkotott négy szintű bírósági szervezetből indult ki, feladata pedig az ügycsoportok ezen belüli optimális felosztása, az egyes bírósági szintek funkciójának megfelelő tartalmi munkamegosztás, a hatásköri és illetékességi szabályozás eszközeivel. Az egységes peres eljárás és az általános hatáskör törvényszékre modellezése elvi tisztasággal fejezi ki a négy szintű bírósági szervezet lényegét: a tiszta fellebbezési bírósági funkciót betöltő ítéletáblákhoz általános hatáskörű elsőfokú bíróságként a törvényszékek illenek. Helyesen állapította meg a jogalkotó, hogy az általános hatáskör törvényszékre telepítése a magyar eljárásjogtól sem idegen és az túlnyomórészt megfelel az eljárásjogi tradícióknak, bár önmagában a négy szintű szervezetrendszer és a

¹⁹ FABINYI 1931, 8. p.

²⁰ 1911. évi I. tc. 2. §

²¹ 2016. évi CXXX. törvény 75. § (3) bekezdés.

törvényszéki elsőfokú eljárás primer léte még nem következne feltétlenül egymásból, ugyanakkor a gyakorlatban mégis tartalommal tölthető meg.²²

3. 3. A különbíráóságok hatásköre

Szintén eklatáns hatásköri eltérés, amely terén a jogalkotó nem kívánt visszatérni a korábbi szabályozáshoz, a különbíráóságok rendszere. A Plósz-féle Pp. még több, a rendes bíróságoktól eltérő fórumot szabályozott. A korszak rendkívüli bíróságait egyebekben két nagyobb csoportra oszthatjuk. Királyi rendkívüli bíróságok voltak a főudvarnagyi, a közigazgatási és a munkásbiztosítási bíróságok, valamint a szabadalmi bíróságok és felsőbíráóságok. Nem királyiak voltak a községi bíróságok, az ipartestületi békéltető bizottságok, a Budapesti Áru- és Értéktőzsde választottbíráósága, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok választottbíráóságai.²³

Némileg átmeneti jellegű volt a bányauügyekben eljáró bíróságok szabályozása, hiszen e körben a bányauügyekben bírói hatáskörrel felruházott törvényszékek és a székhelyükön lévő, kerületükbe tartozó járásbíráóságok jártak el.²⁴

Az állami igazságszolgáltatás alternatívájaként az 1911. évi I. törvénycikk két szervezet eljárását nevesítette külön.

A községi bíráskodást a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban a közgyűlés által erre a célra rendelt egy vagy több közigazgatási tisztviselő, a nagyközségekben a bíró a tanács egy tagjával és a jegyzővel vagy helyettesével, kisközségekben a bíró az előjáróság két tagjával, míg Budapest székesfőváros kerületeiben a kerületi városbíró látta el.²⁵ A községi bíróság ügyvitelének szabályosságáért és rendjéért felelős kerületi városbíró szolgálati tekintetben nem, bírói hatáskörében azonban független volt a kerületi előjárótól.²⁶

Az 1911. évi I. törvénycikk XVII. címe tartalmazta a választottbíráóságokra vonatkozó szabályok összességét, de elszórva találhatók szabályok a 2. §-ban (a törvényszék elsőfokú hatásköre), az 59. §-ban (kizárás) és a 180. §-ban (pergátló kifogások) is. Szemben a hatályos joggal, a Plósz-féle Pp. szabályai szubszidiárius jellegűek voltak, ám az analógia útján való alkalmazáshoz a felek megállapodása kellett.²⁷ Alapelvként jelent meg a kétoldalú meghallgatás elve, amely követelménynek a választottbíráóság megfelelt, amennyiben ennek lehetőségét biztosította a feleknek.²⁸ A tárgyalási elv nem volt irányadó, a felek költségén a választottbíráóság által meghatározott módon lehetett előadni az ügyet,²⁹ ahogyan természetesen lehetőség volt ügyvédi képviseletre is.³⁰ Az állami bíróságoktól való, a jelenleginél némileg szorosabb függés található a szabályok között, így például a rendes bíróság bármelyik fél kérelmére az ítélet meghozatalára megfelelő határidőt tűzhetett amelynek sikertelen leteltével a választottbíráósági szerző-

²² A 2016. évi CXXX. törvény 20. §-hoz fűzött indokolás.

²³ FABINYI 1931, 9–10. pp.

²⁴ 1911. évi I. tc. 583. §.

²⁵ 1911. évi I. tc. 755. §.

²⁶ Budapest székes főváros kerületi előjáróságairól szóló 1893. évi XXXIII. törvénycikk 22. §.

²⁷ FABINYI TIHAMÉR: *A választott bíráskodás*. Budapest, 1926. 172. p.

²⁸ FABINYI 1926, 174. p.

²⁹ FABINYI 1926, 179. p.

³⁰ FABINYI 1926, 177. p.

dés a tárgyi eljárásban hatályát veszítette.³¹ Az már csak lazán kapcsolódik jelen dolgozat tárgyához, hogy a 20. század elején hazánkban megjelentek a speciális, egy-egy intézményhez köthető választottbíróságok,³² sőt, kijelenthető, hogy a két világháború között az élet szinte valamennyi területén volt választottbírói szervezet,³³ valamint ekkoriban jelentek meg azok az ún. „kényszer-választottbíróságok”, amelyekre az 1911. évi I. tc. XVII. címe nem vonatkozott.

Mindebből az 1952. évi III. törvényt követően évtizedekig semmi sem maradt, a rendszerváltást követően 1994-ben került elfogadásra az első választottbírósági törvény, amely területen 2018. január 1. napján lépett hatályba az új szabályozást tartalmazó, a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (a továbbiakban: Vbt.). E területen a jogalkotó fenntartotta azt az elvet, amely szerint a választottbírósági eljárást nem kívánja a polgári perjogi kódexben szabályozni, amit természetesen alátámaszt az a tény is, hogy az új Pp. továbbra sem lesz háttérjoga a választottbíróság eljárásának. További fontos nóvum a választottbíráskodás területén, amelyet akár visszalépésként is értékelhetünk, hogy Magyarországon állandó választottbíróságként a Kereskedelmi Választottbíróság, illetve az eljárási szabályzata szerint megalakított választottbírósági tanács jár el,³⁴ míg a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság, valamint az Energetikai Állandó Választottbíróság 2017. december 31-ei hatállyal megszűntek.³⁵

Egyetlen, speciálisnak tűnő rendelkezés, hogy a közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörébe az új Pp. hatálya alá tartozó perek közül a munkaügyi perek tartoznak,³⁶ nem kitérve a közigazgatási bíráskodással kapcsolatos jogalkotás elmúlt időszakára.

4. Laikus elemek az igazságszolgáltatásban

A szabályozás irányának változása nemcsak a polgári per szakaszainak élesebb elhatárolásában, vagy éppen a törvényszéki modellben érhetőek tetten, hanem a polgári perben a civil társadalom részvételének szabályozásában is.

A társadalom részéről természetes igény mutatkozik arra, hogy a törvénykezésben részt vegyen, ugyanakkor a tényleges részvétel már kevésbé jellemző. Peres kultúránk sajátossága, hogy – elvi szinten – biztosítja annak lehetőségét a törvénykezésben, hogy az ülnöki intézmény mellett a jogi szakértelem alulmaradjon.

4. 1. Korlátozott részvétel

Az 1911. évi I. törvénycikkkel kihirdetett polgári perrendtartás kizárólag a munkaügyi perekben biztosította az ülnökök részvételét, minden más esetben hivatásos bírók

³¹ 1911. évi I. tc. 780. §

³² KECSKÉS LÁSZLÓ – LUKÁCS JÓZSEFNÉ (szerk.): *Választottbírók könyve*. HVG-ORAC. Budapest, 2012. 137. sk.

³³ OKÁNYI ZSOLT: *Választottbíráskodás Magyarországon*. Alapszín Kiadó. Budapest, 2009. 10. p.

³⁴ Vbt. 59. § (1) bek.

³⁵ Vbt. 67. § (1) bek.

³⁶ 2016. évi CXXX. törvény 20. § (2) bekezdés.

ítélkeztek.³⁷ Ennek megfelelően a királyi járásbíróság egyesbíróként, a királyi törvényszék és a felsőbbbíróságok tanácsban határoztak.³⁸ Az ülnökök kizárása különösen a kereskedelmi jogvitákat érintette, hiszen a megelőző perjogunk kiemelkedő intézménye volt a modern választottbíróságok és az állami bíróságok szakmaiságát ötvöző kereskedelmi bíraskodás, amelyben a kereskedelmi ülnök a később hivatkozott laikus, egyszerű ülnökhöz képest lényegesen több szakmai értékkel bírt.

Az elsőfokú bíróságok szervezetében a korábbi joghoz képest tehát eltért az 1911-es törvény, mert a kereskedelmi ülnökök kereskedelmi bíraskodásban való részvételét megszüntette. Alkalmazásuk mellőzését a törvénycikk azzal indokolta, hogy sem a kereskedelmi, sem az építészeti, mezőgazdasági, haszonbérleti pereket nem lehet megfelelő szakismeret nélkül eldönteni és indokolatlan a kereskedelmi perek kiemelt kezelése, mert a bíróra nézve nem ezek a szakmailag leginkább idegenek. A jogalkotó álláspontja szerint, amennyiben olyan kereskedelmi szakismeretre volt a bírónak szüksége, amellyel ő maga nem rendelkezett, azt nem kereskedelmi ülnöktől, hanem szakértőtől kell megszereznie. A megszüntetés indoka tehát egyértelműen az volt, hogy a kereskedelmi ügyek és egyéb, különös szakértelmet igénylő ügyek közti különbséget eltörölje és egységesen szakértő alkalmazását tegye kötelezővé.³⁹

A 20. század elején hazánkban megjelentek a speciális, egy-egy intézményhez köthető választottbíróságok,⁴⁰ sőt, kijelenthető, hogy a két világháború között az élet szinte valamennyi területén volt választottbírói szervezet,⁴¹ valamint ekkoriban jelentek meg azok az ún. „kényszer-választottbíróságok”, amelyekre az 1911. évi I. tc. XVII. címe értelemszerűen nem vonatkozott, mégis a laikus elemek bevonása megtörtént. Fontos látni ugyanakkor, hogy a nevezett korszakban több választott bíróság működött, így a szakbíróhoz képest laikus elemek bevonása az igazságszolgáltatásba más úton ugyan, de megvalósult.

A direkt törvénykezésben való szakmai elem kiiktatásában a legmesszebb a Tanácsköztársaság peres eljárásrendje ment, amennyiben a hagyományos bíróságok működését felfüggesztették és helyettük forradalmi törvényszékeket alakítottak ki⁴². Igaz, hogy ezt elsődlegesen büntető ügyszakban tették meg, mégis indokolt őket itt megemlíteni, mint-hogy a hasonló rendszerek sajátossága a hatáskörök ad hoc szabályozása. A Forradalmi Kormányzótanács a munkaügyi bíraskodást újjászervezte a XXVIII. számú rendeletével, ez azt jelentette, hogy megtartották a hivatásos bíró elnökből és két ülnökből álló tanácsot, de az utóbbiak közül a munkáltatókat kizárták, valamint a bíróságot inkább társadalmi szervnek tartották. Az államhatalom oszthatatlanságára hivatkozva az ilyen jogvitákban időnként a járási tanácsok is döntöttek, kihagyva a szakbíró eljárását és csökkentve a szakértelem súlyát az ítélkezési gyakorlatban.⁴³

³⁷ GÁSPÁRDY LÁSZLÓ: *Modern magyar perjogtörténet*. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért. Miskolc, 2003. 10. p.

³⁸ 1911. évi I. tc. 54–55. §.

³⁹ Az 1911. évi I. tc. 55.§-hoz fűzött indokolás.

⁴⁰ Kecskés László-Lukács Józsefné (szerk.): *Választottbírók könyve*. Budapest, 2012. 137 sk.

⁴¹ OKÁNYI 2009, 10. p.

⁴² STIPTA ISTVÁN: *A magyar bírósági rendszer története*. Múltplex Media. Debrecen, 1998. 163. sk.

⁴³ STIPTA 1998, 165. p.

4. 2. A népi ülnökök korszaka

A II. világháborút követően jelentkező feladatok, amelyek hazai, népinek hívott demokrácia bíróságaira hárultak, a jogalkotó szerint csak úgy voltak megoldhatók sikeresen, ha igazságszolgáltatásunk eljárási szabályai a polgári jogot illetően is teljes biztosítékot nyújtanak az állampolgároknak személyi és vagyoni jogaik érvényesítésére, megvalósítják a dolgozók széles köreinek közvetlen részvételét a bíraskodásban s az anyagi igazságot teszik meg a peres ügyek eldöntésének alapjává. Ezek a követelmények szükségessé tették a jogalkotó korabeli álláspontja szerint, hogy az 1945 előtt alkotott és az ötvenes évek elején még hatályos, többször módosított Plósz-féle törvény helyett új, egységes, minden vonatkozásban demokratikus és a perjogi biztosítékokat teljes mértékben megvalósító perrendtartási törvény szülessen.⁴⁴

A bírósági szervezetrendszer érintő módosítások természetesen az 1949-es alkotmány elfogadását követően megkezdődtek, a Magyar Népköztársaság Alkotmányának módosításáról szóló 1950. évi IV. törvény az alkotmányt akként módosította, hogy a tisztségüket választás útján betöltő bírók beszámoltathatók, egyúttal visszahívhatók legyenek. Ezen törvényre hivatkozással született meg az igazságügyi szervezettel kapcsolatos hatásköri és eljárási szabályok módosításáról szóló 1950. évi 46. törvényerejű rendelet, amely egyfajta átmeneti szabályozást kívánt nyújtani büntető- és polgári ügyekben, mindaddig, „amíg a kérdést az új eljárásjogi törvények véglegesen rendezik”.⁴⁵

A szocialista polgári perjog tulajdonképpen ötvözte a korábban is létező társasbíraskodás elvét a néprészvétel szükségességével.⁴⁶ A népi ülnökök jelenlétének célja az volt, hogy a bírói hatalom gyakorlása során megjelenhessen egyfajta osztálytudat, amely a szakbíró „elvont” jogértelmezésének gátja szándékozott lenni.⁴⁷ Az ülnökök alkalmazásának kimondott oka az anyagi igazság megállapíthatóságának, valamint a perek gyorsabb elbírálásának biztosítása volt. Előbbivel függött össze a pervezetésre vonatkozó szabályok összessége, amelyek értelmében a bíróság hivatalból volt köteles gondoskodni arról, hogy a felek perbeli jogaikat helyesen gyakorolják.⁴⁸ E kettős cél fölött lebegett természetesen az igény arra, hogy a bírói tanácsokban legalább első fokon túlsúlyban legyenek a politikailag megbízható, lojális személyek.⁴⁹

A bíraskodásban részt vevő népi ülnökökről szóló 92/1952. (X. 5.) MT rendelet értelmében a járásbíróságok népi ülnökeit a járási tanács, a megyei bíróságok népi ülnökeit a megyei tanács, a budapesti járásbíróságok és a budapesti megyei bíróság népi ülnökeit a városi tanács, a Legfelsőbb Bíróság népi ülnökeit pedig a Népköztársaság Elnöki Tanácsa választotta.⁵⁰ Népi ülnökké az a magyar állampolgár volt választható, aki a választás időpontjában huszonharmadik életévét betöltötte és országgyűlési képviselői választójoga volt.⁵¹ Munkabérük helyetti napidíjukat a hivatkozott MT rendelet határo-

⁴⁴ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény eredeti szövegéhez fűzött általános indokolás

⁴⁵ 1950. évi 46. tvr. 1. §.

⁴⁶ KENGyel MIKLÓS: *A bírói hatalom és a felek rendelkezési joga a polgári perben*. Osiris Kiadó. Budapest, 2003. 226. p.

⁴⁷ KENGyel 2003, 227. p.

⁴⁸ GÁSPÁRDY 2003, 12. sk.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ A bíraskodásban részt vevő népi ülnökökről szóló 92/1952. (X. 5.) MT rendelet 1. § (2) bek.

⁵¹ A bíraskodásban részt vevő népi ülnökökről szóló 92/1952. (X. 5.) MT rendelet 2. § (2) bek.

ta meg,⁵² azt ugyanakkor nem közvetlenül az állam, hanem az őket egyébként foglalkoztató vállalat, vagy szervezetet folyósította.⁵³

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény a népi ülnököket jogaik és kötelességeik szempontjából mindenben egy tekintet alá vonta a szakszabírókkal, tehát nemcsak az érdemi döntésnél, hanem az eljárás egyéb mozzanatainál is teljesen azonos jogállást biztosított számukra a szakszabírókkal. Az elsőfokú tanácsokban tehát a népi ülnökök kerültek többségbe, míg másodfokon a szakszabírók, amit a jogalkotó azzal indokolt – mintegy kimondva a népi ülnökök szerepének valódi indokát –, hogy a bizonyítást általában az elsőfokú bíróság folytatta le s a másodfokú bíróság feladata inkább az elsőfokú bíróság előtt lefolytatott eljárás anyagának jogi szakszempontok alapján való megvizsgálása volt. Tehát a kirívóan jogszerűtlen, szakmaiatlan ítéletek orvoslására másodfokon még volt lehetőség, ez ugyanakkor alapjaiban vonja kétségbe az elsőfokú bíróságok eljárásának törvényességét és szakmaiságát.⁵⁴ A laikus elemek szerepének fokozását szolgálta az I. perjogi novella 1954-ben, amely alapján megszűnt a jogász végzettségre vonatkozó elvárás a hivatásos bírói tisztségek betöltése során, ez azonban a polgári ügyekben – a jogrendszer szerencséjére – sosem hatályosult.⁵⁵ A bírák beszámolási kötelezettsége és visszahívhatósága viszont megjelent a magyar jogban,⁵⁶ amely a népi ülnökök egyenjogúsításával és elsőfokon való többségbe hozatalával kétségkívül a kiegyezést követően függetlenedő bírói hatalom durva visszavágása volt.

Ezt a rendszert a szocialista perjogi kódex III. novellája változtatta meg 1972-ben, amelynek értelmében ülnökök közreműködésére csak elsőfokon volt szükség, míg a bírósági fogalmazóknál magasabb beosztások esetén elvárás volt a jogi szakvizsga is.⁵⁷ Ennek megfelelően főszabály szerint népi ülnökök közreműködése nélkül járt el a bíróság a szellemi alkotással kapcsolatos perekben, a tulajdonjoggal kapcsolatos perekben, a kötelmi jogviszonyból származó perekben, az öröklési jogviszonyból származó perekben, a gyermek tartása iránti perekben, a házassági vagyoni jogi perekben, ha nem a házassági perrel együtt vagy nem annak folyamán indították, a végrehajtási eljárással kapcsolatos perekben. A törvény mintegy kikapuként lehetővé tette, hogy a bíróság egyesbíróként járjon el mindazon perekben, amelyekről jogszabály így rendelkezett.⁵⁸

4. 3. A rendszerváltás után

A szocializmus lebontását követő időszakban érezhetővé vált a polgári igazságszolgáltatásban az ülnökök szerepének visszaszorulása, napjainkban elsődlegesen – hasonlóan a Plósz-féle szabályozáshoz – a munkaügyi perek elsőfokú eljárásában kerül sor alkalmazásukra.

A 2018 első napján hatályba lépett új Pp. ebben is igyekezett letisztult szabályozást adni, bár a korábbi szabályozástól lényegét tekintve nem tér el az általános részi rendelkezésektől.

⁵² A bíráskodásban részt vevő népi ülnökökről szóló 92/1952. (X. 5.) MT rendelet 8. § (1) bek.

⁵³ GÁSPÁRDY 2003, 12. p.

⁵⁴ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 10-21. §-hoz fűzött indokolás.

⁵⁵ GÁSPÁRDY 2003, 16. p.

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ GÁSPÁRDY 2003, 24. p.

⁵⁸ A polgári perrendtartás módosításáról szóló 1972. évi 26. törvényerejű rendelet 6. § (1) bek.

kezelések szintjén. Törvényben meghatározott esetben az elsőfokon eljáró bíróság egy hivatásos bíróból mint elnökből és két ülnökből álló háromtagú tanácsban jár el. Ülnökök közreműködésével akkor jár el a bíróság, ha az egy keresetben vagy az egyesített perekben érvényesített valamelyik igény, a viszontkereset vagy a beszámítás elbírálása tekintetében törvény szerint ülnökök közreműködése szükséges.⁵⁹ Erre a törvény egyetlen esetben ad lehetőséget és kizárólag a munkaügyi perek különös szabályainál deklarálja, hogy az elsőfokú bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – ülnökök közreműködésével jár el.⁶⁰

4. 4. Az ülnökrendszer jelenlegi állása

Az ülnökök mint népi elemek alkalmazása azon a téves feltevésen alapul, hogy a bíróságok a mindennapoktól kevésbé elrugaszkodott döntést hozhatnak, ha a tanácsban jelen van olyasvalaki, aki a gyakorlatban látja azokat az életviszonyokat és nincs kötve egyfajta determinált gondolkodással. A nép részvételére számos módszert dolgoztak ki az egyes jogrendszerek, különösen büntető ügyszakban, ezek közül az angol-amerikai jogrendszerben az esküdtszék kiemelendő. Ez a magyar perjogtól sem lenne feltétlenül idegen, ám idehaza mégis az ülnöki modell terjedt el. A tapasztalat és a mindennapi gyakorlat ugyanakkor azt mutatja, hogy a szakbíró oldalán helyet foglaló civilek semmilyen hozzáadott értékkel nem bírnak az ítékezésben, ugyanakkor a pusztán emberi kíváncsiságukon alapuló kérdéseik feleslegesen tudják elhúzni egy-egy tanú, fél, szakértő meghallgatását. Önmagában az a körülmény, hogy a hivatásos bíróval azonos jogok illetik meg, így *horribile dictu* együttesen – elvi szinten – le is szavazhatják, az ítéletek szakmaiságát veszélyezteti, így meggyőződés szerint helyes minden törekvés, amely ezt az elemet az ítékezésből kizorítani igyekszik. Az új Pp. minden komolyabb reformtörekvése ellenére is meghátrált a laikus elemek részvételének reformja során, hiszen a szabályozást a korábbival megegyező módon vette át. A kérdés hosszabb távú, mélyebb rendezése tovább várhat magára, annak ellenére, hogy még mindig számos olyan különleges eljárás van, ahol talán érdemes megfontolni az ülnökök szerepeltetését. Akár a munkaügyi, akár a gyermekeket érintő peres eljárásokra érdemes gondolni, amelyekben szerepe lehet egy-egy – jogi szempontból – laikus szereplőnek.

Mindazonáltal tény, hogy egy-egy ilyen döntés nemcsak szakmai, hanem jogpolitikai értékvalasztást is jelent, így fokozott körültekintéssel kell eljárni, viszont a döntéshez közel másfél évszázadnyi kifejezett perjogi történet áll rendelkezésünkre.

5. Összegzés

Kijelenthető, hogy az új Pp. számos újítása mellett jellemzően teljesítette a fogalmak jelentéstartamának megváltoztatását. Az egyes kifejezések névleges használata ugyanakkor messze nem jelenti az adott jogintézmény újbóli meghonosítását, vagy épp megerősítését. Értékelnünk szükséges ugyanakkor azt a tényt, hogy hosszabb törvényalkotá-

⁵⁹ Pp. 9. § (2)-(3) bek.

⁶⁰ Pp. 510. §.

si folyamat után megszületett az új kódex. Látnunk kell azt is, hogy a bírói gyakorlat eddig kialakult megoldásai, praktikái helyett nem csupán a jogszabályi környezet változásaira kell felkészülni, hanem az évtizedek során rutinná vált ügyvédi tudásanyag is alapjaiban rengett meg. Mind az „osztott perszerkezet”, mind az ülnöki rendszer fenntartása egy olyan megoldás, amelyet csak nagy jó indulattal lehet haladó irányként értékelni. A jogalkotási munka végeztével még korai lenne messzemenő következtetéseket levonni, az ugyanakkor már most kijelenthető, hogy sem a bírói, sem az ügyvédi kar nem kapott kellő időt ahhoz, hogy az eddig kialakult joggyakorlattól gyökeresen eltérő új peres kultúrát oly mértékig tanulmányozni és magáévá tenni tudja, hogy a jogkereső állampolgárok számára jogállami keretek között történhessen az igazságszolgáltatás.

BALÁZS TIMÁR

NOVELTIES ON THE PREVIOUS CIVIL PROCEDURES

(Summary)

The history of the Hungarian civil procedural law started more than a century ago. Since the very first code, Hungary had two codes in two different political, economic and social sphere. The last code entered power on 1st January 2018.

However the new Civil Procedural Code seems to be an homage to the Hungarian legislation of the 20th century's early decades, the similarity stops by the words themselves, their meaning is different. At the level of words, it was intended to return to Sándor Plósz's legacy, based on a modern, 21st century. It is mournful that the once coherent system has been dismantled and the legislative forces ignored the evolution of the decades of law in the past decades, blended with foreign solutions that resulted in a Hungarian law creating some sort of a hybrid law that was barely linked to its history.

It can be stated that the undisputed advantage of the legislature of the 1950s was that there were specialists who were themselves active creators of the Soviet-era world of organization or they were acting as direct disciples. Accordingly, they possessed all that, according to the spirit of the age, were aligned with the laws of the age that had not been up to date. think about law.

This article focuses on four areas. After discussing the need for the new regulation, it discusses the basic principles, then it turns to the certain changes in the judicial system, and concludes with the discussion of the civilian members.

The three mentioned parts of the new code shows us where the legislation turned out to be committed for changes and where were ignorant to recreate not just the words but their meaning as well.